

ความสัมพันธ์ระหว่างความยืดหยุ่นทางจิตใจ และการสนับสนุนทางสังคม กับสุขภาวะทางจิต ของพนักงานบริษัทอุตสาหกรรมอาหารแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรปราการ

กันตินันท์ ปะทะวัง¹

รังสิมา หอมเศรษฐี²

¹ ผู้นิพนธ์ประสานงาน โทรศัพท์ 09-3953-4941 อีเมล : kantinan.sci@gmail.com

รับเมื่อ 13 ตุลาคม 2568 ตอปรับเมื่อ 15 ธันวาคม 2568 10.14416/j.faa.2026.25.008

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ระดับความยืดหยุ่นทางจิตใจ การสนับสนุนทางสังคม และสุขภาวะทางจิตของพนักงานบริษัทอุตสาหกรรมอาหารแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรปราการ (2) ความสัมพันธ์ระหว่าง ความยืดหยุ่นทางจิตใจ และสุขภาวะทางจิต (3) ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมและสุขภาวะทางจิต โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ พนักงานจำนวน 266 คน โดยใช้การสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตรฐานที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความเชื่อมั่น ส่วนสถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติสหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน (Spearman's Rank Correlation) ผลการวิจัยพบว่า พนักงานมีระดับความยืดหยุ่นทางจิตใจอยู่ในระดับสูงทุกด้าน ส่วนการสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับปานกลางถึงสูง ด้านความภาคภูมิใจในตนเองอยู่ในระดับสูง สำหรับสุขภาวะทางจิตพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ทั้งนี้ ด้านการพัฒนาตนเองและเป้าหมายในชีวิตมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าความยืดหยุ่นทางจิตใจมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสุขภาวะทางจิตในระดับสูง ($\rho = .657, p < .01$) และการสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสุขภาวะทางจิตในระดับสูง ($\rho = .763, p < .01$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมความยืดหยุ่นทางจิตใจและการสนับสนุนทางสังคม สามารถเสริมสร้างสุขภาวะทางจิตของพนักงานในอุตสาหกรรมอาหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : ความยืดหยุ่น การสนับสนุนทางสังคม สุขภาวะทางจิต อุตสาหกรรมอาหาร

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

² อ.ดร.ประจำสาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

The Relationships Between Resilience, Social Support, and the Psychological Well-Being of Employees in a Food Industry Company in Samut Prakan Province

Kantinan Pathawang¹

Rungsima Homsettee²

¹ Corresponding Author, Tel. 09-3953-4941, E-mail : kantinan.sci@gmail.com

Received 13 October 2025; Accepted 15 December 2025 10.14416/j.faa.2026.25.008

Abstract

This study aimed to: (1) examine the levels of resilience, social support, and psychological well-being among employees of a food industry company in Samut Prakan Province, Thailand; (2) investigate the relationship between resilience and psychological well-being; and (3) examine the relationship between social support and psychological well-being. The sample consisted of 266 employees selected through purposive sampling, and data were collected using a validated standardized questionnaire. Statistical analyses included percentage, mean, standard deviation, and Spearman's rank correlation coefficient (ρ). The results showed that resilience was high across all dimensions, while social support was moderate to high, and psychological well-being was moderate, particularly in personal growth and purpose in life. The results indicated that resilience was positively correlated with psychological well-being at a high level ($\rho = .657, p < .01$), and social support was also strongly positively correlated with psychological well-being ($\rho = .763, p < .01$), with both relationships being statistically significant at the .01 level. These findings highlight the importance of enhancing resilience and social support to improve employees' psychological well-being in the food industry.

Keywords : Resilience, Social Support, Psychological Well-being, Food Industry

¹ Graduate student, Master's Degree in Industrial and Organizational Psychology, Department of Psychology, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University

² Ph.D., Major Field: Industrial and Organizational Psychology, Department of Psychology, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University

1. บทนำ

สุขภาวะทางจิต (Psychological Well-Being) เป็นภาวะเชิงบวกที่สะท้อนถึงคุณภาพชีวิต ความสามารถในการเผชิญ และปรับตัวต่อความท้าทายในชีวิตประจำวัน โดยมีปัจจัยแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมเป็นองค์ประกอบสำคัญ (World Health Organization, 2023) ในบริบทของการทำงาน สุขภาวะทางจิตไม่เพียงเป็นสิทธิพื้นฐานของแรงงาน แต่ยังส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน การรักษาพนักงาน และบรรยากาศโดยรวมขององค์กร ในทางกลับกัน การขาดโครงสร้างที่สนับสนุนสุขภาวะทางจิต อาจส่งผลให้เกิดภาวะความเครียด ความขัดแย้งในที่ทำงาน และอัตราการลาออกที่สูงขึ้น (World Health Organization, 2022)

ในทำนองเดียวกัน ความยืดหยุ่นทางจิต (Resilience) เป็นคุณลักษณะสำคัญที่ช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวและฟื้นฟูตนเองจากสถานการณ์วิกฤตได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยความมั่นคงทางอารมณ์และการสนับสนุนจากบริบทแวดล้อม (Wagnild & Young, 1993 อ้างถึงใน ปิยะวัฒน์ พลจันทร์, 2564) ขณะที่การสนับสนุนทางสังคม (Social Support) เป็นอีกปัจจัยที่ส่งเสริมสุขภาวะทางจิตผ่านการรับรู้ว่าคุณค่าได้รับการดูแล ยอมรับ และเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายความสัมพันธ์ (Wills, 1991 อ้างถึงใน Friedman, 2011)

ในปัจจุบัน อุตสาหกรรมอาหารในประเทศไทยถือเป็นหนึ่งในภาคการผลิตที่มีศักยภาพสูง และมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเป็นศูนย์กลางการผลิตและมีโรงงานจำนวนมากที่ดำเนินการแบบทำงานเป็นกะ (Shift Work) เพื่อรองรับกำลังการผลิตอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม รูปแบบการทำงานที่ต้องเผชิญกับแรงกดดัน เวลาทำงานที่ยาวนาน และกฎระเบียบด้านสุขอนามัยที่เข้มงวด อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตของพนักงานโดยตรง ในขณะที่งานวิจัยที่ผ่านมาได้ชี้ให้เห็นว่า ความยืดหยุ่นของบุคคลมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสุขภาวะทางจิต โดยบุคคลที่มีความยืดหยุ่นสูงสามารถปรับตัวและฟื้นตัวจากความเครียดได้ดีกว่า (Ryff, 1989 อ้างถึงใน Masten, 2001) และการสนับสนุนทางสังคมยังทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการลดผลกระทบเชิงลบของความเครียดและเสริมสร้างสุขภาวะทางจิต (Cohen & Wills, 1985) นอกจากนี้ ความรู้สึกที่ตนได้รับการช่วยเหลือ เอาใจใส่ และยอมรับจากผู้อื่น ยังส่งผลต่อความพึงพอใจในชีวิตและการทำงานโดยรวม (Thoits, 2011) ในบริบทของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรสู่สังคมสูงวัยทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยที่เผชิญกับปัญหาการขาดแคลนแรงงานทักษะสูง ทำให้องค์กรต่าง ๆ ต้องให้ความสำคัญกับการรักษาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความผูกพันกับองค์กร ลดอัตราการลาออก และส่งเสริมประสิทธิภาพในการทำงานอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารที่มีการแข่งขันสูง แม้ประเด็นด้านสุขภาวะทางจิต ความยืดหยุ่น และการสนับสนุนทางสังคมจะเป็นหัวข้อที่ได้รับความสนใจในระดับสากล แต่การศึกษาในบริบทของแรงงานอุตสาหกรรมในประเทศไทยยังมีจำกัด ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความยืดหยุ่น การสนับสนุนทางสังคม และสุขภาวะทางจิตของพนักงานในอุตสาหกรรมอาหาร จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในมิติดังกล่าว และเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์สำหรับการกำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาองค์กรในอนาคต

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับความยืดหยุ่น การสนับสนุนทางสังคม และสุขภาวะทางจิตของพนักงานบริษัทอุตสาหกรรมอาหารแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรปราการ

2.2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความยืดหยุ่นและสุขภาวะทางจิตของพนักงานบริษัทอุตสาหกรรมอาหารแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรปราการ

2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมและสุขภาวะทางจิตของพนักงานบริษัทอุตสาหกรรมอาหารแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรปราการ

3. สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ความยืดหยุ่นมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อสุขภาวะทางจิตของพนักงานบริษัทอุตสาหกรรมอาหารแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรปราการ

สมมติฐานที่ 2 การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อสุขภาวะทางจิตของพนักงานบริษัทอุตสาหกรรมอาหารแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรปราการ

4. การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างความยืดหยุ่น และการสนับสนุนทางสังคม กับสุขภาวะทางจิตของพนักงานบริษัทอุตสาหกรรมอาหารแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรปราการ ดังนี้

4.1 สุขภาวะทางจิต (Psychological Well-Being)

Ryff (1989) ได้ให้ความหมายของสุขภาวะทางจิต หมายถึง ความสุขทางจิตใจและการพัฒนาศักยภาพของบุคคลในด้านต่าง ๆ เพื่อการใช้ชีวิตอย่างมีความหมายและสมดุล ซึ่งได้แบ่งสุขภาวะทางจิต ออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่

1) การยอมรับตนเอง (Self-Acceptance) คือ การยอมรับตนเอง สามารถมองเห็นทั้งข้อดีและข้อเสียของตนเอง และยอมรับตัวตนในปัจจุบันได้ สามารถบรรลุศักยภาพในตนเองได้ มีทัศนคติเชิงบวกต่อตนเอง

2) ความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้อื่น (Positive Relations with Others) คือ การมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น สร้างความใกล้ชิด ความไว้วางใจ และการทำงานร่วมกันได้ มีความเห็นอกเห็นใจต่อผู้อื่น เข้าใจลักษณะการให้และรับในสัมพันธภาพของมนุษย์ มีความรักและมีมิตรภาพที่ดีแก่ผู้อื่น

3) ความเป็นอิสระ (Autonomy) ความเป็นตัวของตัวเอง มีความสามารถในการคิดและตัดสินใจโดยไม่ยึดติดกับความเห็นของผู้อื่น สามารถเลือกสิ่งที่เหมาะสมที่สุดให้กับตนเองได้ ฝืนแรงกดดันทางสังคมในเรื่องการคิดหรือการกระทำได้ และประเมินตนเองตามมาตรฐานของตนเอง

4) ความสามารถในการควบคุมสิ่งแวดล้อม (Environmental Mastery) ความสามารถในการจัดการสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับความต้องการและเป้าหมายของตนเอง สามารถใช้อุปสรรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5) การมีเป้าหมายในชีวิต (Purpose in Life) การมีเป้าหมายหรือความหมายในชีวิต มีความตั้งใจที่จะพัฒนาชีวิตให้ดี

6) การพัฒนาตนเอง (Personal Growth) การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีความเปิดกว้างที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และเติบโต ตระหนักรู้ถึงศักยภาพของตนเอง และมองเห็นโอกาสแห่งการปรับปรุงพฤติกรรมของตนตลอดเวลา

4.2 ความยืดหยุ่น (Resilience)

สำนักสุขภาพจิตสังคม กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2552) ได้ให้ความหมายของความยืดหยุ่น หมายถึง กระบวนการในการปรับตัวและฟื้นตัวจากสถานการณ์ที่ยากลำบากหรือวิกฤติได้อย่างประสบความสำเร็จ ซึ่งสะท้อนถึงความสามารถในการเอาชนะปัญหาและอุปสรรคของชีวิต โดยอาศัยพลังสุขภาพจิตที่แข็งแกร่งและมั่นคง ซึ่งได้แบ่งองค์ประกอบของความยืดหยุ่น ออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1) ด้านความอดทนต่อแรงกดดัน (พลังฮึด) หมายถึง ความสามารถในการทนต่อแรงกดดัน โดยมีวิธีจัดการและดูแลจิตใจให้สามารถรับมือกับความทุกข์และอารมณ์เชิงลบได้อย่างเหมาะสมในสถานการณ์ที่ตึงเครียด

2) ด้านมีความหวังและกำลังใจ (พลังฮึด) หมายถึง การมีแรงใจและกำลังใจที่จะก้าวเดินต่อไปแม้ต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่กดดัน ซึ่งกำลังใจนี้อาจมาจากการสร้างแรงบันดาลใจให้ตนเองหรือได้รับการสนับสนุนจากคนรอบข้าง

3) ด้านการต่อสู้และเอาชนะอุปสรรค (พลังสู้) หมายถึง ความมุ่งมั่นที่จะเผชิญและเอาชนะอุปสรรคด้วยความมั่นใจในศักยภาพและทักษะของตนเอง โดยเชื่อมั่นว่า "ฉันทำได้" และสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ รวมถึงมีความสามารถในการแสวงหาความรู้และเข้าถึงแหล่งสนับสนุนเมื่อจำเป็น

4.3 การสนับสนุนทางสังคม (Social Support)

Cohen & Hoberman (1983) ได้ให้ความหมายของการสนับสนุนทางสังคม หมายถึง ปัจจัยที่ช่วยลดผลกระทบของความเครียดและส่งเสริมสุขภาพของบุคคล ส่งผลทำให้บุคคลสามารถรับมือกับเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียดได้ดีขึ้น ซึ่งได้แบ่งการสนับสนุนทางสังคม ออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

1) การสนับสนุนที่เป็นรูปธรรม (Tangible Support) หมายถึง การช่วยเหลือในเชิงกายภาพ หรือทรัพยากรที่สามารถจับต้องได้ เพื่อช่วยลดภาระของบุคคลที่กำลังเผชิญปัญหาหรือความเครียด

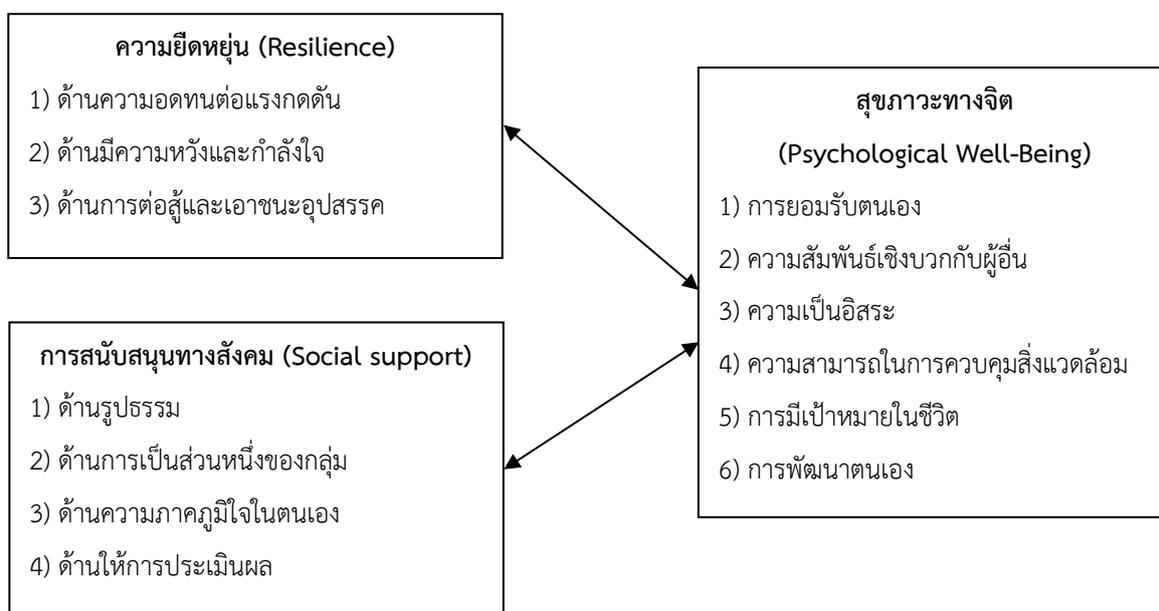
2) การสนับสนุนด้านการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (Belonging Support) หมายถึง การมีเครือข่ายทางสังคมที่ทำให้บุคคลรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม และมีคนที่สามารถทำกิจกรรมร่วมกัน

3) การสนับสนุนด้านความภาคภูมิใจในตนเอง (Self-esteem Support) การให้การยอมรับ การให้กำลังใจและการสร้างคุณค่าในตัวบุคคล ทำให้บุคคลรู้สึกว่าคุณค่าและความสามารถและมีคุณค่า

4) การสนับสนุนทางด้านให้การประเมินผล (Appraisal Support) การให้คำแนะนำ คำปรึกษา หรือข้อมูลที่ช่วยให้บุคคลสามารถประเมินสถานการณ์ของตนเองและตัดสินใจได้ดีขึ้น

4.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างความยืดหยุ่น และการสนับสนุนทางสังคม กับสุขภาวะทางจิตของพนักงานบริษัทอุตสาหกรรมอาหารแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรปราการ โดยสามารถกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความยืดหยุ่น (Resilience) และสุขภาวะทางจิต (Psychological Well-being) พบว่า แม้จะมีทฤษฎีและแนวคิดหลายแนวทางที่อธิบายลักษณะของความยืดหยุ่นและปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาวะทางจิตในภาพรวม แต่ยังไม่พบกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความยืดหยุ่นของบุคคลกับสุขภาวะทางจิตในบริบทการทำงานภาคอุตสาหกรรมอาหารโดยตรง โดยเฉพาะในบริบทของพนักงานในประเทศไทย ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมีความสำคัญในการช่วยเติมเต็มช่องว่างทางทฤษฎีดังกล่าว ผ่านการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งสองในบริบทเฉพาะขององค์กรอุตสาหกรรมอาหาร และแม้ว่าจะมีงานวิจัยบางส่วนที่ศึกษาความยืดหยุ่นและสุขภาวะทางจิตในกลุ่มพนักงานหรือประชากรทั่วไป แต่ยังมีจำนวนจำกัดที่มุ่งศึกษากลุ่มพนักงานในภาคอุตสาหกรรมอาหารโดยเฉพาะ อีกทั้งยังไม่พบงานวิจัยใดที่ศึกษาในบริบทของจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีโรงงานอุตสาหกรรมอาหารจำนวนมากและมีลักษณะการทำงานที่แตกต่างจากอุตสาหกรรมประเภทอื่น ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงเป็นการช่วยเติมเต็มช่องว่างเชิงประจักษ์ โดยการนำข้อมูลจริงจากกลุ่มตัวอย่างเฉพาะมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความยืดหยุ่นและสุขภาวะทางจิตของพนักงาน

5. วิธีการวิจัย

5.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษานี้ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ พนักงานที่ทำงานในบริษัทอุตสาหกรรมอาหารแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ที่มีอายุตั้งแต่ 18-60 ปี ทั้งเพศชายและเพศหญิง จำนวน 788 คน โดยผู้วิจัยใช้สูตรของ Yamane (1973) ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมด และกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนไว้ที่ .05 ดังนั้น ขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมในการศึกษานี้คือ 266 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก ได้แก่

- 1) เป็นผู้ที่มีสัญชาติไทย
- 2) เป็นผู้ที่มีอายุในช่วง 18-60 ปี
- 3) เป็นผู้ที่สามารถอ่านเขียนภาษาไทยได้ดี
- 4) เป็นผู้ที่มีสมัครใจเข้าร่วมการวิจัยและตอบแบบสอบถาม

และมีเกณฑ์การคัดออกคือ บุคคลที่แจ้งว่าเคยได้รับการวินิจฉัยทางการแพทย์ว่ามีปัญหาด้านสุขภาพจิต หรือยังอยู่ในระหว่างการบำบัดรักษาด้วยอาการทางจิตเวช

ผู้วิจัยใช้สูตรของ Yamane ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างให้เหมาะสมกับจำนวนประชากรเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลาและการเข้าถึงประชากรในการเก็บข้อมูล จึงเลือกใช้วิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Non-probability sampling) ซึ่งอาจทำให้กลุ่มตัวอย่างไม่สามารถเป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมดได้อย่างสมบูรณ์ ส่งผลให้ผลการวิจัยมีข้อจำกัดในการสรุปอ้างอิงไปยังประชากรโดยรวม

5.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป แบบวัดความยืดหยุ่น แบบวัดการสนับสนุนทางสังคม และแบบวัดสุขภาวะทางจิต ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามแบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน แผนก/ฝ่าย ระดับตำแหน่งงาน และอายุงาน

ตอนที่ 2 แบบวัดความยืดหยุ่น ที่ผู้วิจัยนำมาใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบวัด RQ (Resilience quotient) ของกรมสุขภาพจิต ที่ถูกพัฒนาขึ้นในปี พ.ศ. 2551 เป็นความสามารถของบุคคลในการปรับตัวและฟื้นตัวภายหลังที่พบกับเหตุการณ์วิกฤตหรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิด ความยากลำบาก เป็นคุณสมบัติหนึ่งซึ่งช่วยให้บุคคลผ่านพ้นปัญหาอุปสรรค และดำเนินชีวิตต่อไปได้ แบบประเมิน RQ ใช้ประเมินความสามารถของบุคคล 3 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านความทนต่อแรงกดดัน จำนวน 10 ข้อ
- 2) ด้านการมีความหวังและกำลังใจ จำนวน 5 ข้อ
- 3) ด้านการต่อสู้ เอาชนะอุปสรรค จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบวัดการสนับสนุนทางสังคม ที่ผู้วิจัยนำมาใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบทดสอบ Interpersonal Support Evaluation (ISEL) ถูกสร้างและพัฒนาโดย Cohen & Hoberman ในปี 1983 โดยใช้วิธีการแปล-แปลกลับ (Translation – Back translation) ก่อนนำไปตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) รูปแบบของแบบทดสอบเป็นแบบสอบถามในมาตราส่วนประเมินค่า (Likert Scale) โดยลักษณะข้อคำถามประกอบไปด้วยข้อคิดเห็นเชิงบวกและเชิงลบ โดยตอบในลักษณะประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ โดยแบ่งเป็นข้อคำถามเชิงบวก จำนวน 20 ข้อ และข้อคำถามเชิงลบ จำนวน 20 ข้อ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านรูปธรรม (Tangible Support) จำนวน 10 ข้อ
- 2) ด้านการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (Belonging Support) จำนวน 10 ข้อ
- 3) ด้านความภาคภูมิใจในตนเอง (Self-esteem Support) จำนวน 10 ข้อ
- 4) ด้านให้การประเมินผล (Appraisal Support) จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 4 แบบวัดสุขภาวะทางจิต ที่ผู้วิจัยนำมาใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบวัดสุขภาวะทางจิต Ryff's Psychological Well-Being Scales (PWB), 42 Item version ถูกสร้างและพัฒนาโดย Ryff ในปี 1989 โดยใช้วิธีการแปล-แปลกลับ (Translation – Back translation) ก่อนนำไปตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) รูปแบบของแบบทดสอบเป็นแบบสอบถามในมาตราส่วนประเมินค่า (Likert Scale) โดยลักษณะข้อคำถามประกอบไปด้วยข้อคิดเห็นเชิงบวกและเชิงลบ โดยตอบในลักษณะประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 42 ข้อ โดยแบ่งเป็น ข้อคำถามเชิงบวก จำนวน 42 ข้อ และข้อคำถามเชิงลบ จำนวน 20 ข้อ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านการยอมรับตนเอง จำนวน 7 ข้อ
- 2) ด้านความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้อื่น จำนวน 7 ข้อ
- 3) ด้านความเป็นอิสระ จำนวน 7 ข้อ
- 4) ด้านความสามารถในการควบคุมสิ่งแวดล้อม จำนวน 7 ข้อ
- 5) ด้านการมีเป้าหมายในชีวิต จำนวน 7 ข้อ
- 6) ด้านการพัฒนาตนเอง จำนวน 7 ข้อ

เกณฑ์การแปลผลคะแนนของแบบวัดความยืดหยุ่น แบบวัดการสนับสนุนทางสังคม และแบบวัดสุขภาวะทางจิต ผู้วิจัยได้ให้คะแนนตามเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2545) ดังนี้

1.00 - 1.49	หมายถึง	อยู่ในระดับต่ำมาก
1.50 - 2.49	หมายถึง	อยู่ในระดับต่ำ
2.50 - 3.49	หมายถึง	อยู่ในระดับปานกลาง
3.50 - 4.49	หมายถึง	อยู่ในระดับสูง
4.50 - 5.00	หมายถึง	อยู่ในระดับสูงมาก

5.3 การหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

5.3.1 การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (Validity)

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้การวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (Content Validity Index : CVI)

ผ่านวิธีการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องของแต่ละข้อคำถาม (Item-Objective Congruence : IOC) ซึ่งค่าที่ยอมรับได้ต้องมีค่าไม่ต่ำกว่า .50 ผลการประเมินพบว่าแบบสอบถามมีค่าเฉลี่ยของความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาสูงกว่า .50 โดยค่าความเที่ยงตรงของแต่ละตอนของแบบสอบถามเป็นดังนี้

แบบวัดความยืดหยุ่น (Resilience)	มีค่าความเที่ยงตรงเท่ากับ .87
แบบวัดการสนับสนุนทางสังคม (Social Support)	มีค่าความเที่ยงตรงเท่ากับ .75
แบบวัดสุขภาวะทางจิต (Psychological Well-being)	มีค่าความเที่ยงตรงเท่ากับ .83

5.3.2 การตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability)

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงแล้วไปทดลองใช้กับพนักงานในอุตสาหกรรมอาหารแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 30 ราย ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบข้อบกพร่องของแบบสอบถามและปรับปรุงก่อนนำไปใช้จริง จากนั้นได้นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งเกณฑ์ที่ยอมรับได้ต้องมีค่าไม่ต่ำกว่า .80 ผลการวิเคราะห์พบว่า แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ .951 และค่าความเชื่อมั่นของแต่ละตอนของแบบสอบถามเป็นดังนี้

แบบวัดความยืดหยุ่น (Resilience)	มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .865
แบบวัดการสนับสนุนทางสังคม (Social Support)	มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .907
แบบวัดสุขภาวะทางจิต (Psychological Well-being)	มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .918

5.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความยืดหยุ่น และการสนับสนุนทางสังคม กับสุขภาวะทางจิตของพนักงานบริษัทอุตสาหกรรมอาหารแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรปราการ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามที่ไม่ระบุตัวตน ไม่เก็บข้อมูลส่วนบุคคลที่สามารถระบุตัวบุคคลได้จำนวน 266 ชุด และได้รับกลับคืนจำนวน 266 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 และนำข้อมูลที่ได้มาประมวลผลด้วยโปรแกรมทางสถิติสำเร็จรูป

5.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ การเตรียมข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ การวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความตรงตามภาวะสัมพันธภาพของตัวแปร การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดของการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบจำนวนแบบสอบถาม และความครบถ้วนความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม จากนั้นนำแบบสอบถามมาลงรหัสตามที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความตรงตามภาวะสัมพันธภาพของตัวแปร

การวิเคราะห์ความตรงตามภาวะสัมพันธภาพของการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความยืดหยุ่นทางจิตใจ และการสนับสนุนทางสังคม กับสุขภาวะทางจิตของพนักงานบริษัทอุตสาหกรรมอาหารแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรปราการ

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเพื่อให้ทราบลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและการแจกแจงตัวแปร โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้โปรแกรมทางสถิติสำเร็จรูป

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

ตรวจสอบความสอดคล้องของการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความยืดหยุ่น และการสนับสนุนทางสังคม กับสุขภาวะทางจิต ของพนักงานบริษัทอุตสาหกรรมอาหารแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรปราการ กับทฤษฎีและหลักฐานเชิงประจักษ์ โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สเปียร์แมน (Spearman's Rank Correlation) เนื่องจาก Spearman's Rank Correlation เหมาะกับข้อมูลเป็นแบบเชิงอันดับ (Ordinal Scale) และไม่เป็นการแจกแจงปกติ

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของพนักงาน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของพนักงานพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 266 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 67.7 มีอายุระหว่าง 25–34 ปี คิดเป็นร้อยละ 51.5 มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 61.7 มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา/ปวช. คิดเป็นร้อยละ 60.5 มีรายได้เฉลี่ย 9,001 - 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 45.5 ปฏิบัติงานในแผนก/ฝ่ายผลิต คิดเป็นร้อยละ 74.1 อยู่ในระดับพนักงานปฏิบัติการ คิดเป็นร้อยละ 72.2 อายุงาน 1 - 3 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.7

6.2 ผลการวิเคราะห์ความยืดหยุ่น (Resilience)

จากผลการวิเคราะห์ความยืดหยุ่น (Resilience) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำงานในอุตสาหกรรมอาหารแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรปราการ มีระดับของความยืดหยุ่นในทุกด้านอยู่ในระดับสูง โดยด้านการมีความหวังและกำลังใจ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) สูงที่สุด คือ 3.89 และมี S.D. = .92 รองลงมา คือ ด้านการต่อสู้เอาชนะอุปสรรค มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.88 และมี S.D. = .85 และด้านความทนต่อแรงกดดัน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.81 และมี S.D. = .93 ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความยืดหยุ่น (Resilience) รายด้าน

ความยืดหยุ่น (Resilience)	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับ
ด้านความทนต่อแรงกดดัน	3.81	.93	สูง
ด้านการมีความหวังและกำลังใจ	3.89	.92	สูง
ด้านการต่อสู้เอาชนะอุปสรรค	3.88	.85	สูง
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	3.86	-	สูง

หมายเหตุ : $p < .01$

6.3 ผลการวิเคราะห์การสนับสนุนทางสังคม (Social Support)

จากการวิเคราะห์การสนับสนุนทางสังคม (Social Support) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำงานในอุตสาหกรรมอาหารแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรปราการ มีระดับของการสนับสนุนทางสังคม (Social Support) ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง โดยการสนับสนุนทางด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) สูงที่สุด คือ 3.51 และมี S.D. = 1.01 รองลงมา คือ การสนับสนุนด้านการเป็นสมาชิก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.43 และมี S.D. = 1.06 การสนับสนุนที่เป็นรูปธรรม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.40 และมี S.D. = 1.09 และการสนับสนุนด้านความภาคภูมิใจในตนเอง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.39 และมี S.D. = .95 ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การสนับสนุนทางสังคม (Social Support) รายด้าน

การสนับสนุนทางสังคม (Social Support)	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับ
การสนับสนุนทางด้านให้การประเมินผล	3.51	1.01	สูง
การสนับสนุนที่เป็นรูปธรรม	3.40	1.09	ปานกลาง
การสนับสนุนด้านความภาคภูมิใจในตนเอง	3.39	.95	ปานกลาง
การสนับสนุนด้านการเป็นสมาชิก	3.43	1.06	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	3.43	-	ปานกลาง

หมายเหตุ : $p < .01$

6.4 ผลการวิเคราะห์สภาวะทางจิต (Psychological Well-Being)

จากการวิเคราะห์สภาวะทางจิต (Psychological Well-Being) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำงานในอุตสาหกรรมอาหารแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรปราการ มีระดับของสภาวะทางจิต (Psychological Well-Being) ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการพัฒนาตนเอง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) สูงที่สุด คือ 3.53 และมี S.D. = 1.18 รองลงมา คือ ด้านความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้อื่น มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.48 และมี S.D. = 1.01 ด้านเป้าหมายในชีวิต มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.48 และมี S.D. = 1.06 ด้านการยอมรับตนเอง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.39 และมี S.D. = .96 ด้านความสามารถในการควบคุมสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.32 และมี S.D. = .99 และด้านความเป็นอิสระ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.20 และมี S.D. = .94 ตามลำดับ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์สภาวะทางจิต (Psychological Well-being) รายด้าน

สภาวะทางจิต (Psychological Well-Being)	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับ
ด้านการยอมรับตนเอง	3.39	.96	ปานกลาง
ด้านความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้อื่น	3.48	1.01	ปานกลาง
ด้านความเป็นอิสระ	3.20	.94	ปานกลาง
ด้านความสามารถในการควบคุมสิ่งแวดล้อม	3.32	.99	ปานกลาง
ด้านเป้าหมายในชีวิต	3.48	1.06	ปานกลาง
ด้านการพัฒนาตนเอง	3.53	1.18	สูง
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	3.40	-	ปานกลาง

หมายเหตุ : $p < .01$

6.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน พบว่า ความยืดหยุ่นมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสภาวะทางจิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ .657 มีความสัมพันธ์ในระดับสูง และการสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสภาวะทางจิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ .763 มีความสัมพันธ์ในระดับสูง จึงสามารถสรุปได้ว่าสองตัวแปรอิสระนี้มีความสัมพันธ์กับสภาวะทางจิตของพนักงานในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร	Spearman's rho (ρ)	ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร
ความยืดหยุ่นและสุขภาวะทางจิต	.657	ความสัมพันธ์ระดับสูง
การสนับสนุนทางสังคมและสุขภาวะทางจิต	.763	ความสัมพันธ์ระดับสูง
ค่าเฉลี่ยความสัมพันธ์โดยรวม	.710	ความสัมพันธ์ระดับสูง

หมายเหตุ : $p < .01$

7. สรุปและอภิปรายผล

7.1 สรุปผล

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 266 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 67.7 มีอายุระหว่าง 25 - 34 ปี คิดเป็นร้อยละ 51.5 สถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 61.7 มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา/ปวช. คิดเป็นร้อยละ 60.5 รายได้เฉลี่ย 9,001 - 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 45.5 ปฏิบัติงานในแผนก/ฝ่ายผลิต คิดเป็นร้อยละ 74.1 อยู่ในระดับพนักงานปฏิบัติการ คิดเป็นร้อยละ 72.2 มีอายุงาน 1 - 3 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.7 และพนักงานมีระดับความยืดหยุ่นอยู่ในระดับสูงทุกด้าน โดยด้านการมีความหวังและกำลังใจ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) สูงที่สุด คือ 3.89 และมี S.D. = .92 รองลงมา คือ ด้านการต่อสู้เอาชนะอุปสรรค มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.88 และมี S.D. = .85 และด้านความทนต่อแรงกดดัน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.81 และมี S.D. = .93 ตามลำดับ ส่วนการสนับสนุนทางสังคมส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง โดยการสนับสนุนทางด้านให้การประเมินผล มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) สูงที่สุด คือ 3.51 และมี S.D. = 1.01 รองลงมา คือ การสนับสนุนด้านการเป็นสมาชิก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.43 และมี S.D. = 1.06 การสนับสนุนที่เป็นรูปธรรม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.40 และมี S.D. = 1.09 และการสนับสนุนด้านความภาคภูมิใจในตนเอง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.39 และมี S.D. = .95 ตามลำดับ สำหรับสุขภาวะทางจิตพบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการพัฒนาตนเอง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) สูงที่สุด คือ 3.53 และมี S.D. = 1.18 รองลงมา คือ ด้านความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้อื่น มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.48 และมี S.D. = 1.01 ด้านเป้าหมายในชีวิต มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.48 และมี S.D. = 1.06 ด้านการยอมรับตนเอง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.39 และมี S.D. = .96 ด้านความสามารถในการควบคุมสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.32 และมี S.D. = .99 และด้านความเป็นอิสระ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.20 และมี S.D. = .94 ตามลำดับ ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ความยืดหยุ่นมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสุขภาวะทางจิตในระดับสูง ($\rho = .657, p < .01$) และการสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสุขภาวะทางจิตในระดับสูง ($\rho = .763, p < .01$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

7.2 อภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่พบว่าพนักงานมีระดับความยืดหยุ่นอยู่ในระดับสูงทุกด้าน สะท้อนให้เห็นว่าพนักงานมีความสามารถในการปรับตัวและรับมือกับความท้าทายในการทำงานได้ดี แม้จะต้องเผชิญกับแรงกดดันจากลักษณะงานและสภาพแวดล้อมการทำงานที่เข้มงวด ในด้านการสนับสนุนทางสังคม พบว่าอยู่ในระดับปานกลางถึงสูง โดยเฉพาะด้านความภาคภูมิใจในตนเอง อยู่ในระดับสูง ซึ่งอาจสะท้อนว่าพนักงานรับรู้ถึงคุณค่าในตนเองจากบทบาทหน้าที่และการยอมรับจากบุคคลรอบข้าง เช่น เพื่อนร่วมงานและหัวหน้างาน ส่งผลให้เกิดความรู้สึกมั่นคงทางจิตใจในระดับหนึ่ง สำหรับสุขภาวะทางจิตของพนักงานพบว่าอยู่ในระดับปานกลางในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการพัฒนาตนเองและเป้าหมายในชีวิตมีค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นว่าพนักงานยังคงมีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองและมองเห็นทิศทางของชีวิตในอนาคต อย่างไรก็ตาม ระดับสุขภาวะทางจิตที่อยู่เพียงระดับปานกลาง อาจบ่งชี้ว่าพนักงานยังคงเผชิญกับภาวะ ความคาดหวัง และความเครียดจากงานในชีวิตประจำวัน ซึ่งอาจส่งผลต่อความรู้สึกผาสุกโดยรวม และจากสมมติฐานการวิจัย คือ ความยืดหยุ่นและการสนับสนุนทางสังคม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ

สุขภาวะทางจิตของพนักงานบริษัทอุตสาหกรรมอาหารแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรปราการ พบว่าผลการวิจัยสนับสนุนแนวคิดของสำนักสุขภาพจิตสังคม กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2552) ที่กล่าวว่าความยืดหยุ่นเป็นพลังในการเอาชนะอุปสรรคซึ่งสามารถส่งเสริมสุขภาวะทางจิตในสภาวะแวดล้อมที่กดดัน ในทำนองเดียวกัน Pooley & Cohen (2010) เน้นว่าความยืดหยุ่นประกอบด้วย การควบคุมอารมณ์ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม และทักษะการแก้ปัญหา ซึ่งล้วนเกี่ยวข้องกับสุขภาวะทางจิตในเชิงบวก ขณะเดียวกัน การสนับสนุนทางสังคมตามแนวคิดของ Cohen & Hoberman (1983) เป็นผู้เสนอองค์ประกอบของการสนับสนุนทางสังคม 4 ด้าน ได้แก่ การสนับสนุนที่เป็นรูปธรรม การเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ความภาคภูมิใจในตนเอง และการประเมินผล ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบเหล่านี้มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับสุขภาวะทางจิตของพนักงาน โดยเฉพาะในด้านการยอมรับตนเอง ความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้อื่น และการมีเป้าหมายในชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Ryff (1989) ที่อธิบายว่าสุขภาวะทางจิตคือการพัฒนาศักยภาพของตนเองและการดำรงชีวิตอย่างสมดุล ผลการศึกษาค้นคว้านี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Charoensap-Kelly, P., Sheldon, P., Antony, M. G., & Provenzani, L. (2021) ซึ่งศึกษาความยืดหยุ่นทางจิต สุขภาวะทางจิต และผลลัพธ์ด้านองค์การในพนักงานชาวโครเอเชีย ไทย และสหรัฐอเมริกาในช่วงการระบาดของโควิด-19 โดยพบว่า ความยืดหยุ่นทางจิตมีความสัมพันธ์เชิงบวกและสามารถทำนายระดับสุขภาวะทางจิตได้อย่างมีนัยสำคัญ อีกทั้งสุขภาวะทางจิตยังมีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์ด้านการทำงาน เช่น ประสิทธิภาพในการทำงานและความพึงพอใจในความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มที่พบในกลุ่มตัวอย่างของการศึกษาค้นคว้านี้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Farmawati, C., Muniroh, S. M., & Hayeesama-ae, S. (2025) ศึกษาความยืดหยุ่นทางจิตใจของแรงงานข้ามชาติในประเทศไทย : ระหว่างความท้าทายและการปรับตัวในประเทศปลายทาง พบว่า ความยืดหยุ่นทางจิตใจของแรงงานข้ามชาติในประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากทั้งปัจจัยภายใน (เช่น ความศรัทธา ความหวัง การเห็นคุณค่าในตนเอง) และปัจจัยภายนอก (เช่น การสนับสนุนทางสังคมและจากครอบครัว) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยในปัจจุบันที่พบว่า การสนับสนุนทางสังคมมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างสุขภาวะจิตของพนักงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐธัญภักดิ์ สิริโปล และสุนทรี ศักดิ์ศรี (2565) ที่พบว่าการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความยืดหยุ่นทางอารมณ์และจิตใจของพนักงาน แม้ความสัมพันธ์จะอยู่ในระดับต่ำ แต่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการสนับสนุนจากองค์กรมีความเกี่ยวข้องกับความสามารถในการปรับตัวและความมั่นคงทางอารมณ์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของสุขภาวะทางจิตตามกรอบแนวคิดของ Ryff (1989) และจึงสามารถอธิบายได้ว่าการสนับสนุนจากองค์กรย่อมมีความสัมพันธ์ทางอ้อมกับระดับสุขภาวะทางจิตของพนักงาน ในทำนองเดียวกัน งานวิจัยของ สุภาพร อุตสาหะและ ณิชารัศม์ ปัญญาโพธิวัฒน์ (2565) ที่พบว่าแรงงานข้ามชาติกว่าร้อยละ 40 มีสุขภาวะทางจิตอยู่ในระดับต่ำ และปัจจัยทางสังคม เช่น อายุ ระดับการศึกษา และชั่วโมงการทำงาน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับสุขภาวะทางจิต ผลการศึกษานี้ช่วยสนับสนุนแนวคิดที่ว่าสภาพแวดล้อมและปัจจัยทางสังคมในบริบทการทำงานมีความสัมพันธ์กับสุขภาวะทางจิตของแรงงาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาค้นคว้านี้ที่ชี้ให้เห็นถึงบทบาทของการสนับสนุนทางสังคมในฐานะปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับสุขภาวะทางจิตของพนักงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนันต์ เกลี้ยงแก้ว และนิภาณิรุตติกุล (2565) ที่พบว่าการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงานและหัวหน้างานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสมดุลชีวิตและการทำงานของพนักงานในอุตสาหกรรมปิโตรเคมี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่ามีความสัมพันธ์โดยตรงกับสุขภาวะทางจิตในบริบทการทำงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Gülaçti, F. (2010) ได้ศึกษาผลกระทบของการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมต่อสุขภาวะในเชิงอัตวิสัยพบว่า การรับรู้การสนับสนุนโดยเฉพาะจากครอบครัว มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อสุขภาวะในเชิงอัตวิสัยของกลุ่มตัวอย่าง สอดคล้องกับผลการวิจัยปัจจุบันที่ชี้ให้เห็นว่าการสนับสนุนจากแหล่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว เพื่อนร่วมงาน หรือองค์กร ล้วนมีส่วนช่วยส่งเสริมสุขภาพจิตของบุคลากรในระดับที่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประเวศ ชุ่มเกษรกุลกิจ (2564) ได้ศึกษาอิทธิพลของการทำงานจากบ้าน การสนับสนุนทางสังคมจากการทำงาน การสนับสนุนการทำงานเสมือน และความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงาน และครอบครัวที่มีต่อสุขภาวะของพนักงาน แสดงให้เห็นว่า การทำงานจากบ้านโดยไม่มีระบบสนับสนุนที่ี้อาจ

ส่งผลต่อสุขภาวะของพนักงาน ในขณะที่การสนับสนุนทางสังคมจากงาน การสนับสนุนการทำงานเสมือน และความสมดุลชีวิตและการทำงานมีผลเชิงบวกต่อสุขภาวะพนักงาน ซึ่งเน้นย้ำถึงความสำคัญของการออกแบบสภาพแวดล้อมการทำงานที่เอื้อต่อสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิตของพนักงาน

แม้ว่าสุขภาวะทางจิตของพนักงานโดยรวมจะอยู่ในระดับปานกลาง แต่ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ความยืดหยุ่นในระดับสูง และการสนับสนุนทางสังคมในระดับปานกลางถึงสูง มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสุขภาวะทางจิตของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าเมื่อพนักงานมีทรัพยากรทางจิตใจที่เข้มแข็งควบคู่ไปกับการได้รับแรงสนับสนุนจากบุคคลรอบข้างมากขึ้น ย่อมมีแนวโน้มที่จะมีสุขภาวะทางจิตที่ดีขึ้นตามไปด้วย ผลลัพธ์ดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของตัวแปรทั้งสองในฐานะปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับสุขภาวะทางจิตในบริบทขององค์กรอุตสาหกรรมอาหารได้อย่างชัดเจน

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้

1) องค์กรควรดำเนินการส่งเสริมทักษะความยืดหยุ่นทางจิตใจของพนักงาน ผ่านการจัดกิจกรรมหรือโครงการฝึกอบรมที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะสำคัญ ได้แก่ ความอดทนต่อแรงกดดัน การมีความหวังและกำลังใจ และการต่อสู้และเอาชนะอุปสรรค โดยเนื้อหาในการอบรมควรออกแบบให้สอดคล้องกับบริบทของงานในองค์กร และเน้นการฝึกฝนผ่านสถานการณ์จำลองหรือกิจกรรมที่พนักงานสามารถนำไปปรับใช้ได้จริง ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความสามารถในการปรับตัวและฟื้นตัวจากสถานการณ์ที่กดดัน หรือเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน

2) องค์กรควรส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการสนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยบูรณาการมิติของการสนับสนุนทางสังคมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านรูปธรรม เช่น การให้ความช่วยเหลือด้านทรัพยากร เครื่องมือ หรือเวลาที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน 2) ด้านการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม โดยส่งเสริมการทำงานเป็นทีม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์กร และการสร้างความรู้สึกเป็นสมาชิกที่มีคุณค่า 3) ด้านความภาคภูมิใจในตนเอง ผ่านการชื่นชม ให้กำลังใจ และการยอมรับในความสามารถของพนักงาน และ 4) ด้านการให้การประเมินผล โดยเปิดโอกาสให้มีการสะท้อนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างสร้างสรรค์ ทั้งนี้ องค์กรอาจจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การประชุมทีมแบบมีส่วนร่วม หรือกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างแผนก เพื่อสร้างพื้นที่ปลอดภัยในการสื่อสาร ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่ง ความมั่นใจในตนเอง และส่งเสริมสุขภาวะทางจิตของพนักงานในระยะยาว

3) ควรกำหนดนโยบายหรือมาตรการด้านสวัสดิการจิตใจของพนักงานอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การจัดให้มีบริการปรึกษาทางจิตวิทยาภายในองค์กรโดยนักจิตวิทยาวิชาชีพ การจัดกิจกรรมผ่อนคลายความเครียดประจำเดือน เช่น กิจกรรมศิลปะบำบัด การทำสมาธิ หรือการส่งเสริมการดูแลสุขภาพจิตแบบองค์รวม (Holistic Mental Wellness) ทั้งนี้ การมีนโยบายสนับสนุนสุขภาพจิตที่ชัดเจน จะช่วยลดอัตราการลาออก ความเครียดสะสม และเพิ่มความพึงพอใจในการทำงาน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1) การขยายกลุ่มตัวอย่างไปยังพนักงานในภาคอุตสาหกรรมอื่นหรือในพื้นที่ภูมิภาคต่าง ๆ ซึ่งข้อค้นพบจากการวิจัยในครั้งนี้อ้างอิงข้อมูลจากพนักงานในอุตสาหกรรมอาหารภายในจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งอาจมีข้อจำกัดในด้านความหลากหลายของบริบท ทั้งในด้านลักษณะงาน สภาพแวดล้อมองค์กร และวัฒนธรรมท้องถิ่น ดังนั้น เพื่อเพิ่มความครอบคลุมของข้อมูล และเปรียบเทียบลักษณะความสัมพันธ์ของตัวแปรในบริบทที่แตกต่างกัน ควรขยายกลุ่มตัวอย่างไปยังพนักงานในภาคอุตสาหกรรมอื่น เช่น อุตสาหกรรมยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ หรือบริการ และในพื้นที่ภูมิภาคอื่น เช่น ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือภาคใต้ เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบความแตกต่างของผลลัพธ์ที่อาจเกิดจากปัจจัยบริบท (Contextual factors) ได้อย่างเป็นระบบ

2) ควรประยุกต์ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) งานวิจัยในครั้งนี้อาศัยข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามเป็นหลัก ซึ่งอาจยังไม่สามารถอธิบายปรากฏการณ์เชิงลึกด้านจิตวิทยาในสถานที่ทำงานได้อย่างครอบคลุม ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปควรใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงผสม โดยการใช้แบบสอบถามควบคู่กับการสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถอธิบายมุมมอง ประสบการณ์ และอารมณ์ความรู้สึกที่มีต่อประเด็นสุขภาวะทางจิต ความยืดหยุ่น หรือการสนับสนุนทางสังคมในบริบทการทำงานได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เกิดความเข้าใจที่รอบด้าน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3) ควรศึกษาตัวแปรเพิ่มเติมที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาวะทางจิตของพนักงาน จากการศึกษาครั้งนี้ แม้ว่าจะมีการวิเคราะห์ตัวแปรความยืดหยุ่นและการสนับสนุนทางสังคมแล้ว แต่สุขภาวะทางจิตยังอาจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยอื่น ๆ ที่ควรนำมาพิจารณาในงานวิจัยต่อไป

9. เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- ณัฐธัญภัคสร ศิริโปล์ และสุนทรี ศักดิ์ศรี. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรกับความยืดหยุ่นทางอารมณ์และจิตใจของพนักงานปฏิบัติงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของบริษัทเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการศิลปศาสตร์ประยุกต์*, 15(2), 1–11.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุวีริยาสาส์น.
- ประเวช ชุ่มเกษรกุลกิจ. (2564). อิทธิพลของการทำงานจากบ้าน การสนับสนุนทางสังคมจากการทำงาน การสนับสนุนการทำงานเสมือน และความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานและครอบครัวที่มีต่อสุขภาวะของพนักงาน. *วารสารศรีปทุมปริทัศน์*, 21(2), 126–139.
- ปิยะวัฒน์ พลจันทิก. (2564). *ผลของโปรแกรมความเข้มแข็งทางใจโดยใช้วิธีการกรอบความคิดแบบเติบโตที่มีต่อความเครียดของนักศึกษาปริญญาตรี* (ปริญญาานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร
- สุภาพร อุตสาหะ และณิชาธิ์ ปัญญาโพธิวัฒน์. (2565). สุขภาวะทางจิตและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของกลุ่มแรงงานข้ามชาติในเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดเชียงราย. *Journal of Health and Nursing Research*, 38(3), 268–286.
- สำนักสุขภาพจิตสังคม กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2552). *เปลี่ยนร้ายกลายเป็นดี RQ พลั่งสุขภาพจิต*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). นนทบุรี : สำนักพิมพ์บริษัท ดินาดู จำกัด.
- อนันต์ เกลี้ยงแก้ว และนิภาณิรุตติกุล. (2565). ปัจจัยสนับสนุนทางสังคมจากสถานที่ทำงานที่ส่งผลต่อสมดุลชีวิตและการทำงานของพนักงานในกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมีในกลุ่มบริษัท ABC จำกัด (มหาชน). *เศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจปริทัศน์*, 18(1), 25–45.

ภาษาอังกฤษ

- Charoensap-Kelly, P., Sheldon, P., Antony, M. G., & Provenzani, L. (2021). Resilience, well-being, and organizational outcomes of Croatian, Thai, and US workers during COVID-19. *Journal of Management & Organization*, 27(6), 1083–1111.
- Cohen, S., & Hoberman, H. M. (1983). Positive events and social supports as buffers of life change stress. *Journal of Applied Social Psychology*, 13(2), 99–125.

- Cohen, S., & Wills, T. A. (1985). Stress, social support, and the buffering hypothesis. *Psychological Bulletin*, 98(2), 310–357.
- Farmawati, C., Muniroh, S. M., & Hayeesama-ae, S. (2025). Psychological resilience of migrant workers in Thailand : Between challenges and adaptation in the destination country. *Populasi*, 33(1), 18–30.
- Friedman, H. S. (2011). *The Oxford handbook of health psychology*. Retrieved from <https://books.google.co.th/books?hl=th&lr=&id=apBoAgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA189>
- Gülaçtı, F. (2010). The effect of perceived social support on subjective well-being. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 3844–3849.
- Masten, A. S. (2001). Ordinary magic: Resilience processes in development. *American Psychologist*, 56(3), 227–238.
- Pooley, J. A., & Cohen, L. (2010). Resilience : A definition in context. *Australian Community Psychologist*, 22(1), 30–37.
- Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57(6), 1069–1081.
- Thoits, P. A. (2011). Mechanisms linking social ties and support to physical and mental health. *Journal of Health and Social Behavior*, 52(2), 145–161.
- Wagnild, G. M., & Young, H. M. (1993). Development and psychometric. *Journal of nursing measurement*, 1(2), 165-17847.
- Wills, T. A. (1991). Social support and interpersonal relationships. In M. S. Clark (Ed.), *Prosocial behavior* (pp. 265–289). Newbury Park, CA : Sage.
- World Health Organization (WHO). (2022). *Mental health at workplace*. Retrieved from <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/mental-health-at-work>
- World Health Organization. (2023). *Promoting well-being*. Retrieved from <https://www.who.int/activities/promoting-well-being>
- Yamane, T. (1973). *Statistics : An introductory analysis*. Prentice-Hall.